

تأثیر بیماری عجله بر محتوای گزارش حسابرسی در ایران

منصوره زرین قریچه^{۱*}

رسول برادران حسن زاده^۲

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۵/۱۰

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۶/۱۸

چکیده

از آنجا که تمام مراحل حسابرسی (برنامه‌ریزی، اجرای عملیات و اظهارنظر) با قضاوت همراه است، متغیرهای مربوط به شخص قضاوت کننده از قبیل وجود اختلالات شخصیتی و روانی، می‌تواند بر محتوای گزارش یا به عبارت دقیق‌تر بر قضاوت حسابرسان تأثیر گذارد، بنابراین هدف پژوهش حاضر با دیدگاهی از حوزه علوم رفتاری، بررسی تأثیر بیماری عجله حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرسی می‌باشد. در این پژوهش اطلاعات مربوط به بیماری عجله حسابرسان امضا کننده گزارش حسابرسی در سال ۱۳۹۵ بر اساس نمونه‌گیری هدفمند، با استفاده از پرسشنامه عجله طراحی شده در طی پژوهش، جمع‌آوری شده که نمونه‌نهایی به ۱۶۵ حسابرس و ۱۳۹ شرکت رسید و برای بررسی دقیق‌تر و افزایش تعداد نمونه شرکت‌هایی که در سال ۱۳۹۶ نیز توسط همان حسابرسان سال ۱۳۹۵ حسابرسی شده بودند به نمونه اضافه شدند. برای آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون چندگانه و لجستیک استفاده شده است. در نهایت، نتایج پژوهش گویای آن است که بیماری عجله حسابرسان منجر به ارائه گزارش مقبول و ارائه تعداد بند شرط کمتر می‌شود. ولی بر نوع بند شرط و همچنین تعداد بندهای بعد از اظهارنظر تأثیری ندارد

کلیدواژه‌ها: سکوت سازمانی، عملکرد حرفه‌ای، عملکرد اخلاقی، حسابرسی

^۱ دانشجوی دکتری، حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. Zarrin222@yahoo.com
^۲ دانشیار، حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران (نویسنده مسئول). baradaran313@iaut.ac.ir

۱-مقدمه

حسابرسان نقش حیاتی در زندگی کسب و کار جهانی امروز بازی می‌کنند (حیرانی و همکاران، ۱۳۹۶). قضاوت و تصمیم‌گیری از عناصر اصلی حسابرسی است. حسابرسان هم درباره استفاده درست صاحبکار از استانداردهای حسابداری و هم نحوه انجام کار خود با توجه به استانداردهای حسابرسی باید پیوسته از قضاوت حرفه‌ای خود استفاده کنند، در نتیجه شناسایی عوامل مؤثر بر قضاوت حسابرسی ضروری است، زیرا تصمیم‌گیری در حسابرسی که با برخی از معضلات اخلاقی مواجه است، به چیزی بیش از یک شایستگی صرفاً حرفه‌ای و فنی، نیاز دارد. به همین دلیل، درک درستی از ویژگی‌های فردی و روانشناسی حسابرسان به عنوان یکی از این عوامل تأثیرگذار بر قضاوت آن‌ها مهم است (خواجوی و نوشادی، ۱۳۹۱).

به طور روزافزون محققان در هر دو رشته روانشناسی و حسابداری به اهمیت خلق و خوی و احساسات و خصیصه‌های فردی در تصمیم‌گیری اذعان نموده‌اند (به عنوان مثال: بیچ و میشل، ۱۹۸۷؛ کیدا و اسمیت، ۱۹۹۵؛ کرن، ۱۹۹۶؛ فینوکان و همکاران، ۲۰۰۰؛ ملرس، ۲۰۰۰؛ پیترز و همکاران، ۲۰۰۶؛ باتاچارژی و مورنو، ۲۰۱۳). باتاچارژی و مورنو (۲۰۱۳) تحقیقات متعددی که به بررسی نقش هیجان‌ات و خلق و خوی در تصمیم‌گیری حسابرسان پرداخته را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که هیجان‌ات و خلق و خوی واکنش‌هایی هستند که تصمیم‌گیری را تحت تأثیر قرار داده که نادیده گرفتن آن می‌تواند پیامدهای مهمی برای تصمیم‌گیری حسابرسان داشته باشد و در نتیجه به طور کلی اثربخشی و کارایی جریان حسابرسی را تحت تأثیر قرار دهد (محمودی، ۱۳۹۵).

بنابراین از آنجا که تمام مراحل حسابرسی (برنامه‌ریزی، اجرای عملیات و اظهارنظر) با قضاوت همراه است، متغیرهای مربوط به شخص قضاوت کننده می‌تواند بخشی از علل اختلاف در قضاوت‌ها را تشریح کند (سیرانی و همکاران، ۱۳۸۸). در واقع حسابرسان برای ارائه اطمینان کلی و اظهارنظر حرفه‌ای باید وظایف مختلفی را ارائه نمایند که به این منظور خصیصه‌های فردی متنوعی از مجموع ویژگی‌های فردی حسابرسان از قبیل مهارت‌ها و شخصیت حسابرسان بر نتیجه نهایی کار تأثیر می‌گذارد (حساس یگانه و شکرخواه، ۱۳۸۵). با توجه به اینکه هر یک از تیپ‌های شخصیتی در شکل‌گیری شخصیت و رفتار انسان تأثیر قابل توجهی دارند و بالا بودن هر کدام از این تیپ‌ها نتایج مختلفی در شکل‌گیری شخصیت افراد دارد، این تفاوت در شخصیت، برخورد انسان با جامعه، با افراد پیرامون خود، با شغل وی و غیره را تحت الشعاع قرار می‌دهد (نادری و همکاران، ۱۳۹۵). از آنجا که حرفه حسابرسی با قضاوت حرفه‌ای همراه است و با توجه به اینکه پژوهشگران حوزه رفتاری به این نتیجه رسیده‌اند که واکنش‌های احساسی (شامل احساسات و حالات روانی) نقش به‌سزایی در فرآیند قضاوت و تصمیم‌گیری دارند و قضاوت‌های گوناگون از

جانب افراد، ناشی از واکنش‌های احساسی متفاوت آن‌ها به عوامل درونی و بیرونی است بررسی تأثیر اختلالات شخصیتی و روانی حسابرسان در محتوای گزارش آن‌ها موضوع بسیار مهمی جلوه می‌کند. از این‌رو، در پژوهش حاضر تأثیر بیماری عجله حسابرسان که جزو افراد تیپ A محسوب می‌شوند به عنوان ویژگی‌های رفتاری موثر بر محتوای گزارش‌های حسابرسی در ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد. از نقطه نظر الگوهای رفتاری آشکار می‌توان چنین بیان داشت که افراد تیپ A پیوسته در حال فعالیت‌اند و غالباً سعی می‌کنند که در یک زمان دو یا بیش از دو کار را انجام دهند، آن‌ها سعی دارند بیشتر و بیشتر در زمان کمتر و کمتر به دست آورند. این افراد ناشکیبا هستند و با زحمت زیادی می‌توانند آرامش خود را حفظ کنند. مطالعات انجام شده بر روی عملکرد شغلی نشان می‌دهند که عوامل شخصیتی، عملکرد شغلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و برخی از عوامل شخصیتی ذاتی (فطری) می‌تواند به عنوان پیش‌بینی کننده عملکرد شغلی در حسابداری مورد استفاده قرار گیرد (اشتون، ۱۹۹۹).

نتایج این پژوهش به افزایش دانش و آگاهی مدیران شرکت‌ها در خصوص گزینش حسابرسان با توجه به ویژگی‌های شخصیتی و وجود برخی اختلالات شخصیتی در آن‌ها کمک می‌کند و همین‌طور زمینه‌ای فراهم می‌آورد تا جامعه حسابداران رسمی به عنوان بالاترین مرجع نظارت‌کننده بر کار شاغلان در حرفه حسابرسی بتوانند علاوه بر صلاحیت حرفه‌ای، سلامت روانی و شخصیتی حسابرسان را مد نظر قرار دهند علاوه بر این به حسابرسان نیز در تحلیل رفتارهای خود کمک شایانی می‌نماید. تاکنون مطالعات محدودی در زمینه بررسی جنبه‌های شخصیتی حسابرسان بر محتوای گزارش‌های حسابرسی انجام گرفته است و هیچ پژوهشی در خصوص تأثیر عجله بر محتوای گزارش حسابرسی صورت نگرفته، لذا برخلاف پژوهش‌های پیشین که بیشتر بر عوامل غیرشخصی توجه داشته‌اند، عامل شخصی مورد توجه قرار گرفته است.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

هنگامی که از شخصیت افراد بحث می‌شود، در واقع به مجموعه نسبتاً ثابتی از احساسات و رفتارهایی اشاره دارد که اساساً تحت تأثیر عوامل محیطی و ژنتیکی شکل گرفته‌اند. شخصیت افراد به طور ناگهانی و یا تصادفی شکل نمی‌گیرد بلکه محصول تعدادی از عوامل است که هر فرد را از دیگری متمایز می‌سازد (ایوانسویچ و میتسن، ۲۰۰۲). تصمیم‌گیری، چنان با خصوصیات روانی تصمیم‌گیرنده آمیخته است که نمی‌توان یکی را بدون دیگری مطرح و مورد مطالعه قرار داد. عوامل و عناصر شخصیتی در تصمیماتی که فرد اتخاذ می‌نماید، نقش موثر دارند. بنابراین، از دیدگاه روانشناسی اجتماعی، مطالعه فرآیند تصمیم‌گیری می‌باید با در نظر گرفتن تمامی خصوصیات انسان تصمیم‌گیرنده انجام گیرد (محمودی، ۱۳۹۵).

یکی از انواع تقسیم‌بندی‌های شخصیت که در دوره‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است، شخصیت نوع A و B می‌باشد که اولین بار توسط دو پزشک متخصص قلب به نام‌های «مییر فریدمن» و «ری روزنمن» ارائه شدند (نادری و همکاران، ۱۳۹۵). فریدمن در نظریه خود چهار تیپ مهم شخصیت را به صورت زیر معرفی کرده است: الگوی رفتاری تیپ A به عنوان مجموعه‌ای از اقدامات هیجانی شامل جاه‌طلبی شدید، رقابت در راندگی، بی‌حوصلگی، تنش عضلانی، هشیاری و شتاب تعریف شده، افراد تیپ B نسبت به افراد تیپ A آرامش بیشتری دارند، کمتر جاه‌طلب و بی‌حوصله هستند مسائل را خیلی آسان می‌گیرند و بیشتر به کیفیت زندگی اهمیت می‌دهند، تیپ‌های C نیز به عنوان یک تیپ شخصیتی گوش به زنگ و سرکوب‌کننده معرفی شده‌اند و تمایل شدیدی برای سرکوب خشم و سایر احساسات منفی دارند، تیپ شخصیتی D یا شخصیت مضطرب هم تمایل به تجربه بالای عواطف منفی و مهار اجتماعی را دارد و به عنوان یک تیپ شخصیتی آشفته تعریف شده است این تیپ با خطر فزاینده بیماری افسردگی، بیگانگی اجتماعی، اختلال در عملکردهای اجتماعی روزمره و خشم و اضطراب نیز همراه است (قره‌گوزلو و همکاران، ۱۳۹۷).

■ ارتباط بیماری عجله با تیپ شخصیت A

الگوی رفتاری A ریشه در تجارب بالینی دو نفر از متخصصین قلب کالیفرنیا به نام‌های فریدمن و روزنمن (۱۹۵۸) دارد که در جریان معالجه بیماران قلبی خودشان متوجه برخی رفتارهای عودکننده در بین بیماران شدند آن‌ها اشاره کردند که بسیاری از این بیماران ناآرام و عجول بودند و مجموعه‌ای از صفات شخصیتی مثل رقابت جوئی شدید، پرخاشگری، احساس فوریت زمان و اضطراب را داشتند، این دو متخصص افرادی را که این گونه خصوصیات رفتاری را داشتند به نام شخصیت A یا الگوی رفتاری A نامیدند، فریدمن و روزنمن به این گونه رفتارها "بیماری شتاب" می‌گویند، به نظر آن‌ها کسانی که این ویژگی‌ها را دارند، ظاهراً دچار نوعی نزاع مزمن دایمی و غالباً بی‌ثمر با خودشان و دیگران و زمان هستند (فریدمن و روزنمن، ۱۹۷۴).

مطابق نظر فریدمن و روزنمن (۱۹۷۹) الگوی رفتاری A ترکیبی از هیجان و رفتار است که در آن افراد بطور پرخاشگرانه و بی‌وقفه در تلاشند تا در زمان کمتری پیشرفت زیادی کرده باشند به نظر می‌رسد افراد نوع A افرادی مطمئن و متکی به نفس نیستند و در دورن خود احساس ناامنی می‌نمایند. این افراد کسانی هستند که در آن واحد چند کار را هم‌زمان انجام می‌دهند. هرگز تعطیلاتی ندارند، در واقع در تعطیلات نیز کار می‌کنند، استرس زیادی را تجربه و بیشتر مستعد ابتلا به بیماری‌های عروق کرونری قلب هستند (الوانی، ۱۳۷۱).

با توجه به مباحث بیان شده، افرادی که دارای بیماری عجله یا شتابزدگی هستند جزء افراد تیپ A هستند. در دایره المعارف تخصصی روانشناسی، بیماری عجله بدین صورت تعریف شده است:

در این موقعیت فرد احساس شدیدی از فوریت زمان داشته و تمایل به سرعت عمل در مقابل زمان دارد. وی احساس می‌کند که ضرورت دارد عجله کند، حتی در مواقعی که دلیلی برای عجله کاری وجود ندارد. این تمایل فرد به عجل بودنش، (بیماری عجله) نامیده می‌شود (دایره‌المعارف روانشناسی و روانکاو، ۱۳۶۳).

■ قضاوت حسابرسان

پژوهشگران حوزه رفتاری به این نتیجه رسیده‌اند که واکنش‌های احساسی (شامل احساسات و حالات روانی) نقش به‌سزایی در فرآیند قضاوت و تصمیم‌گیری دارند و قضاوت‌های گوناگون از جانب افراد، ناشی از واکنش‌های احساسی متفاوت آن‌ها به عوامل درونی و بیرونی است (فینوکین و همکاران، ۲۰۰۲؛ کِرِن، ۱۹۹۶؛ کیدا و اسمیت، ۱۹۹۵؛ ملرز، ۲۰۰۰). یکی از اصلی‌ترین بنیان‌گذاران مربوط به تأثیرگذاری احساسات و حالات روانی بر فرآیند قضاوت و تصمیم‌گیری در علم روانشناسی، زازونک (۱۹۸۰)، بر این عقیده است که واکنش‌های احساسی نسبت به عوامل بیرونی و محرک‌ها، به طور خودکار و ناخودآگاه در برخوردهای ابتدایی با عوامل مربوطه رخ می‌دهند و پس از این مرحله، فرآیند پردازش اطلاعات و قضاوت را شکل می‌دهند.

پیچیدگی موضوعات اقتصادی و فرآیند تبدیل آن‌ها به اطلاعات، موجب امکان بروز اشتباه در پردازش اطلاعات شده و به این ترتیب، استفاده‌کنندگان از گزارش‌ها را در تشخیص کیفیت گزارش‌های ارائه شده دچار مشکل می‌کند. از سویی، تضاد منافع بین تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی و استفاده‌کنندگان از آن‌ها موجب نگرانی استفاده‌کنندگان می‌شود. حسابرسان باید هنگام رسیدگی و گزارشگری، خود را در مقابل همه اشخاصی که به هر دلیل از گزارش‌های مالی استفاده می‌کنند، مسئول بدانند تا آنان با اتکا به تایید گزارش‌های مالی به وسیله حسابرسان، تصمیمات اقتصادی مناسب اتخاذ کنند که در برخی موارد بر خلاف خواسته‌های صاحبکاران است. این عوامل باعث می‌شود که کیفیت قضاوت حرفه‌ای، یعنی ستون اصلی حسابرسی، نقش بااهمیتی در جامعه اقتصادی ایفا کند. قضاوت حرفه‌ای، باید از روی دلیل باشد و کسی مجاز به انجام آن است که قادر به دستیابی به دلیل‌های لازم برای حکم خود باشد. منظور از دلایل لازم، همان شواهد است که در کار حسابرسی، از تعامل با پرسنل صاحبکار جمع‌آوری می‌گردد و احساسات و حالات روانی در طی این فرآیند، نقش مهمی در نحوه گردآوری و در نهایت، قضاوت و تصمیم‌گیری راجع به آن‌ها خواهد داشت (رجبعلی‌زاده، ۱۳۹۵).

با توجه به اینکه هیچ پژوهش داخلی و خارجی مشابهی در خصوص بررسی تأثیر بیماری عجله بر محتوای گزارش حسابرسی صورت نگرفته، در بررسی پیشینه، پژوهش‌هایی که ویژگی‌های شخصیتی، فردی و روانشناسی در قضاوت حسابرسی را بررسی کرده‌اند مطالعه می‌شود:

مولینا و پرز (۲۰۰۲)، در مطالعات خود به بررسی رابطه بین ویژگی‌های منحصر به فرد حسابرسان و عواملی که موجب شکل‌گیری اظهارنظر اولیه حسابرس می‌شود، پرداختند و به این نتیجه رسیدند که بین نوع شخصیت حسابرسان و سایر عوامل مؤثر (کیفی و کمی) در شکل‌گیری اظهارنظر حسابرسان، هیچ رابطه معناداری وجود ندارد.

کنت و همکاران (۲۰۰۶) در پژوهشی به بررسی تاثیر ویژگی‌های روانشناسی بر رابطه بین تخصص حسابرس و قضاوت حسابرسان پرداختند. پژوهش آن‌ها بر روی نمونه‌ای متشکل از ۵۵ حسابرس با ابزار پرسش‌نامه صورت گرفته که اثر ۱۴ ویژگی روانشناسی را که بر تخصص تاثیرگذار است بررسی نموده‌اند. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که چهارده ویژگی روانشناسی در تمام مراحل حسابرسی بر قضاوت حسابرس تاثیر دارد که این ویژگی‌ها شاملک پاسخگویی، اعتمادپذیری، پذیرش تغییرات، دانش تخصصی، کنترل استرس، خلاقیت و غیره است.

جفر و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهشی به بررسی تاثیر مدل پنج عامل شخصیتی (روان رنجوری، برونگرایی، با وجدان بودن، گشودگی در برابر تجربه و توافق پذیری) بر توانایی حسابرسان در ارزیابی خطر تقلب و تعیین احتمال تقلب پرداختند و دریافتند که هیچ یک از عوامل شخصیتی تاثیر بر توانایی حسابرسان در ارزیابی ریسک تقلب و توانایی آنها در تعیین احتمال وقوع تقلب نداشت.

اوتامی و ناهارتیو (۲۰۱۳) در پژوهشی به بررسی تاثیر تیپ شخصیتی بر فرسودگی حسابرس در اندونزی پرداختند. مطالعه آن‌ها بر روی ۵۸ حسابرس صورت گرفته که نتایج تحلیل رگرسیون نشان داده تیپ شخصیتی نوع A تاثیر تعارض نقش و اضافه‌بار نقش بر فرسودگی حسابرس را تشدید می‌کند.

اوتاری (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی تاثیر ویژگی‌های شخصیتی حسابرس بر رفتار کاهنده کیفیت حسابرسی پرداخت. یافته‌های وی نشان داد که ویژگی‌های خوب شخصیتی حسابرس می‌تواند به طور چشم‌گیری رفتار کاهنده کیفیت حسابرسی را تضعیف کند. او در عین حال نشان داد که فشار بودجه بر حسابرس می‌تواند تاثیر معکوس بر این رابطه داشته باشد.

گویس و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهشی به بررسی تاثیر سادیسیم روزمره (به عنوان نوعی اختلال شخصیتی تاریک شناخته می‌شود که شخص از آسیب رساندن جسمی، کلامی به دیگران و یا مشاهده آسیب دیگران لذت می‌برد) بر قضاوت حسابرسان پرداخته‌اند. اطلاعات پژوهش آن‌ها با استفاده از پرسشنامه خود-گزارشی که از حسابرسان شاغل در Big-4 جمع‌آوری شده بود، گردآوری شد. نتایج پژوهش آن‌ها بعد از تحلیل همبستگی و تحلیل واریانس نشان داد که بین سادیسیم روزمره و قضاوت حسابرسان رابطه معنی‌داری وجود دارد و حسابرسان با سطح بالایی از سادیسیم در حسابرسی‌ها تصمیمات غیراخلاقی بیشتری می‌گیرند.

برادران حسن‌زاده و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی به بررسی چگونگی تأثیر تیپ‌های شخصیتی حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرسی با استفاده از گزارش مدیران سازمان حسابرسی و مؤسسات عضو جامعه حسابداران رسمی طی دوره زمانی ۸۷ الی ۸۹ با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه و لجستیک پرداخته‌اند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که روان‌رنجوری بر نوع اظهارنظر حسابرس و تعداد بند شرط گزارش حسابرسی تأثیر معنی‌دار و منفی و بر تعداد بند بعد از اظهارنظر تأثیر معنی‌دار و مثبت دارد ولی بر نوع بند شرط گزارش حسابرس تأثیری معنی‌دار ندارد. برون‌گرایی بر نوع اظهارنظر حسابرس، نوع بند شرط، تعداد بند شرط و تعداد بند بعد از اظهارنظر تأثیر معنی‌دار و منفی دارد. انعطاف‌پذیری بر نوع بند شرط تأثیر معنی‌دار و مثبت ولی بر تعداد بند شرط، نوع اظهارنظر حسابرس و تعداد بند بعد از اظهارنظر تأثیری معنی‌دار ندارد. توافق‌پذیری بر نوع اظهارنظر حسابرس، نوع بند شرط، تعداد بند شرط و تعداد بند بعد از اظهارنظر تأثیر معنی‌دار و مثبت دارد. با وجدان بودن بر تعداد بند بعد از اظهارنظر تأثیر معنی‌دار و مثبت دارد ولی بر نوع اظهارنظر، نوع بند شرط و تعداد بند شرط تأثیر معنی‌داری ندارد.

نادری و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی به بررسی تأثیر تیپ‌های شخصیتی A, B, C و D حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرسی در بین مدیران سازمان حسابرسی و مؤسسات عضو جامعه حسابداران رسمی حسابرسی کننده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. ابزار مورد استفاده در پژوهش آن‌ها شامل ۴ گروه پرسشنامه تیپ‌های شخصیتی A, B, C, D و محتوای گزارش حسابرسی عملکرد می‌باشد. آن‌ها برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و تحلیل واریانس تک عاملی و آزمون لوین استفاده کرده‌اند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داد که بین اظهارنظرهای مقبول، مشروط و مردود تیپ‌های شخصیتی تفاوت معناداری وجود دارد اما بین نوع اظهارنظر (عدم اظهارنظر) و تیپ‌های شخصیتی تفاوت معنادار وجود ندارد.

گراغانی و ناصری (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر تیپ شخصیتی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرس پرداختند. پژوهش آن‌ها بر روی ۱۸۴ عضو حسابرسان شاغل در مؤسسات حسابرسی کشور از طریق پرسش‌نامه NEO و ابزار کپلن و ریکرز انجام گرفته است. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داد که از بین ابعاد شخصیتی NEO تنها روان‌رنجوری با قضاوت حرفه‌ای رابطه مثبت و معنی‌دار دارد و سایر ابعاد شخصیتی همچون برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان بودن رابطه معنی‌داری با قضاوت حرفه‌ای ندارد.

غلامرضایی و حسنی (۱۳۹۸)، در پژوهشی اثر ناشی از اختلالات شخصیت حسابرسان بر تردید حرفه‌ای آن‌ها را مورد بررسی قرار داده‌اند. آن‌ها بر روی نمونه‌ای متشکل از ۲۹۳ نفر حسابرس که حسابدار رسمی بوده یا حائز شرایط شرکت در آزمون حسابدار رسمی بودند با استفاده از

تحلیل آماری معادلات ساختاری و رگرسیون آزمون انجام داده‌اند. به‌منظور سنجش تردید حرفه‌ای حساب‌برسان مستقل، از پرسشنامه‌ی تردید ذاتی هارت (۲۰۱۰) و برای سنجش اختلالات شخصیتی حساب‌برسان نیز با استناد به فرم خلاصه‌شده‌ی پرسشنامه‌ی راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روان‌شناختی - نسخه‌ی پنجم (PID-5-BF) که توسط انجمن روان‌پزشکی آمریکا (۲۰۱۳) تدوین شده است استفاده کردند. نتایج بررسی‌های آن‌ها نشان داده است که میان اختلال‌های شخصیتی حساب‌برسان مستقل و تردید حرفه‌ای آنان رابطه‌ای منفی و معنادار وجود دارد. همچنین، اختلالات شخصیتی دارای بیشترین رابطه‌ی منفی با معیار درک میان‌فردی تردید حرفه‌ای دارد.

۳- فرضیه‌های پژوهش

بر اساس تعریفی که در دایرةالمعارف روانشناسی و روانکاوی از بیماری عجله مطرح شده، انتظار می‌رود افراد عجول برای اینکه سریع‌تر کار حسابداری موسسه مدنظر را به اتمام برسانند، تا کار بیشتر و بیشتر در زمان کمتر و کمتر را انجام دهند، تمایل به ارائه گزارش مقبول بیشتری داشته باشند تا بحث با صاحبکار در مورد محدودیت‌ها و یا عدم توافقات نداشته باشند و بنا به این دلایل گزارش مقبول صادر می‌کنند. همچنین عامه مردم این افراد را دوست دارند و علاقه‌مند به برقراری رابطه با آن‌ها هستند. لذا برای جلب نظر بیشتر و بیشتر صاحبکار انتظار صدور گزارش مقبول بیشتر است. بنابراین فرضیه اول پژوهش به شرح زیر مطرح می‌شود:

فرضیه اول: بیماری عجله حساب‌برسان بر نوع اظهارنظر حساب‌برسان تاثیر دارد.

با توجه به این‌که افراد شتاب‌زده و عجول جزء تیپ شخصیتی A هستند که افراد درون‌گرا محسوب می‌شوند، برادران حسن‌زاده و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی به بررسی ارتباط تیپ شخصیتی و محتوای گزارش حسابداری پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که برون‌گرایی تأثیر معنی‌دار منفی بر نوع بند شرط گزارش حسابداری دارد. لذا انتظار داریم شتاب‌زدگی و عجول بودن که دارای ویژگی درون‌گرایی نیز می‌باشد، تأثیر معنادار مثبت بر نوع بند شرط گزارش حسابداری (نوع بند شرط که کد ۱ را برای محدودیت در دامنه رسیدگی و کد صفر را برای عدم توافق با مدیر درباره انطباق رویه‌ها با استانداردها به آن اختصاص یافته است) داشته باشند. بنابراین فرضیه دوم پژوهش به شرح زیر مطرح می‌شود:

فرضیه دوم: بیماری عجله حساب‌برسان بر نوع بندهای شرط گزارش حسابداری تاثیر دارد.

افراد عجول در پی انجام کار بیشتر در مدت زمان کم‌تر هستند. آن‌ها مال‌اندیش و جاه‌طلب هستند. این یعنی این افراد توافقی‌پذیر هستند. لذا احتمال می‌رود تعداد بند شرط کمتری اعمال کنند. بر این اساس فرضیه سوم پژوهش به شرح زیر مطرح می‌شود:

فرضیه سوم: بیماری عجله حسابرسان بر تعداد بندهای شرط اظهارنظر گزارش حسابرسی تأثیر دارد.

افراد شتابزده عموماً، بی حوصله هستند و ارائه بند بعد از اظهارنظر به صبر و حوصله نیاز دارد، همان ویژگی که افراد عجول فاقد آن می‌باشند. لذا انتظار می‌رود این افراد تعداد کمتری بند بعد از اظهارنظر در گزارش خود بیاورند. بنابراین فرضیه چهارم پژوهش به شرح زیر مطرح می‌شود:

فرضیه چهارم: بیماری عجله حسابرسان بر تعداد بندهای بعد از اظهارنظر گزارش حسابرسی تأثیر دارد.

۴- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از لحاظ ارتباط با محیط پیرامون در زمره تحقیقات رفتاری می‌باشد و با توجه به هدف پژوهش که بررسی تأثیر بیماری عجله بر محتوای گزارش حسابرس می‌باشد روش پژوهش حاضر: از منظر نتیجه اجرا، از نوع کاربردی؛ به لحاظ گردآوری داده‌ها پیمایشی و به لحاظ بررسی رابطه متغیرها از نوع همبستگی است.

جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش، امضا کنندگان گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (با توجه به عدم دسترسی به صورت‌های مالی حسابرسی شده تمامی شرکت‌ها) شامل مدیران سازمان حسابرسی و شرکای عضو جامعه حسابداران رسمی هستند که شامل ۳۴۴ نفر می‌باشد. برای انتخاب نمونه آماری به این ترتیب عمل شده است: ابتدا نام موسسات حسابرسی‌ای که در سال ۱۳۹۵ کلیه شرکت‌های بوری را حسابرسی کرده بودند استخراج شد که شامل ۶۹ موسسه حسابرسی معتمد بورس می‌باشد و سپس از بین آن‌ها بر اساس نمونه‌گیری هدفمند، موسساتی که بیش از ۳ شرکت را حسابرسی کرده بودند انتخاب گردید تا احتمال تکرار دفعات امضای گزارش حسابرسی توسط شریک عضو که به دنبال بررسی بیماری عجله در او بوده افزایش یابد که با این عمل تعداد موسسات حسابرسی مورد بررسی به ۳۷ موسسه رسید. در مرحله بعدی اسامی امضا کنندگان هر گزارش حسابرسی استخراج شد و به تعداد آن‌ها که در کل ۱۹۵ نفر بودند پرسشنامه آماده و با استخراج آدرس و شماره تلفن موسسه حسابرسی مربوطه و آدرس ایمیل حسابرسان امضاءکننده، مراجعه حضوری و روش‌های بسیاری پرسشنامه‌ها به دست این افراد رسانده شد، که نهایتاً بر طبق تعداد پرسشنامه‌های برگشتی که به حسابرسان امضاء کننده ارسال شده بود، نمونه نهایی شامل ۱۶۵ حسابرس و ۱۳۹ شرکت گردید. در این پژوهش برای بررسی دقیق‌تر و افزایش تعداد نمونه شرکت‌هایی که در سال ۱۳۹۶

نیز توسط همان حسابرسان سال ۱۳۹۵ حسابرسی شده بودند به نمونه اضافه شدند که نهایتاً تعداد مشاهدات به ۵۸۵ مشاهده رسید (توجه به این نکته لازم است که یک حسابرس ممکن است مدیر حسابرسی چند شرکت مختلف باشد و یا یک شرکت توسط ۳ حسابرس امضاء شده باشد همین عامل تعداد مشاهدات را به ۵۸۵ مشاهده رسانده است).

در پژوهش حاضر به منظور جمع‌آوری اطلاعات و مبانی نظری پژوهش از روش کتابخانه‌ای استفاده شده و داده‌ها با استفاده از پرسشنامه طراحی شده توسط خبرگان رشته روانشناسی در خصوص تشخیص بیماری عجله در حسابرسان و همچنین، صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی گردآوری شده است. پرسشنامه‌ها توسط مدیران و شرکا سازمان حسابرسی و موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران تکمیل، اطلاعات صورت‌های مالی از بانک اطلاعاتی ره‌آورد نوین جمع‌آوری و اطلاعات مربوط به گزارشات حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سایت کدال استخراج شده است و پس از آماده‌سازی داده‌ها در نرم‌افزار Excel، تجزیه و تحلیل و برآورد مدل‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار evIEWS8 انجام شده است.

■ متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل: بیماری عجله - بیماری عجله که به معنی درنگ نداشتن و عدم طمأنینه حسابرسان در تهیه گزارش‌های حسابرسی می‌باشد به وسیله پرسشنامه‌ای برای بیماری عجله سنجیده شده است. این پرسشنامه که به پیوست در مقاله آورده شده است همان‌طور که در مبانی نظری آورده شده است بر اساس ارتباط تیپ شخصیتی A با این بیماری توسط خبرگان رشته روانشناسی طراحی شده است. این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۴ امتیازی به صورت الف) تقریباً همیشه در مورد من صدق می‌کند؛ ب) معمولاً در مورد من صدق می‌کند؛ ج) به ندرت در مورد من صدق می‌کند؛ و د) هرگز در مورد من صدق نمی‌کند، تدوین شده است زیرا مفهومی که در مورد آن پرسش می‌شود یک‌سویه یا تک‌قطبی است و معنایی از صفر تا مثبت را می‌توان برای آن تصور کرد (مانند سطح رضایت مشتری نیست که بتوان معنایی مثبت تا منفی برای آن تصور کرد و بر آن اساس طیف ۵ یا ۷ امتیازی تنظیم کرد).

نحوه امتیازدهی به سوالات پرسشنامه به این صورت است که چنان‌چه برای عبارات مندرج در پرسشنامه گزینه‌های الف و ب انتخاب شود، به هر یک از آن‌ها یک امتیاز تخصیص داده می‌شود و اگر امتیاز کل فرد ۱۳ یا بزرگ‌تر از عدد ۱۳ گردد، ممکن است حسابرس بعضی از عناصر اساسی شخصیت نوع الف) را داشته باشد در غیر این صورت شخصیت فرد از نوع ب) است. در این موقعیت حسابرس احساس شدیدی از فوریت زمان داشته و تمایل به سرعت عمل در مقابل

زمان دارد. وی احساس می‌کند که ضرورت دارد عجله کند، حتی در مواقعی که دلیلی برای عجله کاری وجود ندارد. این تمایل حسابرس به عجل بودنش، (بیماری عجله) نامیده می‌شود. به منظور تعیین روایی محتوایی این پرسشنامه از روش‌های پیشنهادی چادویک و همکاران (۱۹۸۲) و لاوشی (۱۹۷۵) استفاده شده است. لاوشی (۱۹۷۵) مدلی برای تعیین روایی محتوایی ابداع کرده به این ترتیب که پرسشنامه در اختیار گروه پانل (گروه کارشناسی) قرار می‌گیرد که نقش آن راهنمایی اعضای گروه پانل است به طوری که امکان قضاوت دقیق اعضا براساس ضرورت اجزای ابزار (مدل یا پرسشنامه) فراهم می‌آورد و از آن‌ها خواسته می‌شود که نظر خود را درباره هر آیتم در مقیاس قضاوتی که تعیین شده است لحاظ نمایند. پاسخ اعضا به این صورت کدگذاری می‌شود: E- ضروری^۱، U- مفید اما غیرضروری^۲ و N- غیرضروری^۳. اعضای گروه پانل ارزیابی روایی بایستی از متخصصانی تشکیل شوند که در حوزه دامنه محتوایی پرسشنامه فعالیت داشته باشند تا امکان قضاوت دقیق و صحیح فراهم شود. این اعضا بر طبق اهداف از پیش تعیین شده مطالعه انتخاب شده‌اند. به این ترتیب که ابتدا افراد محدودی به عنوان سرگروه در حوزه دامنه محتوایی مطالعه انتخاب و از این افراد در شناسایی سایر اعضای گروه پانل کمک گرفته شده است. که بر این اساس به ۲ نفر از اعضای هیات علمی رشته روانشناسی با مدرک دکترای تخصصی که در حوزه مطالعات اختلالات شخصیتی و روانی مطالعه داشته بودند مراجعه شد و آن‌ها جهت دسترسی به سایر خبرگان در این حوزه راهنمایی لازم را انجام دادند.

اگرچه روش پیشنهادی لاوشی حداقل تعداد اعضا را ۴ نفر اعلام می‌کند اما تصمیم بر آن شد که تا حد امکان از اعضای بیشتری در این مطالعه استفاده شود. این تصمیم ضمن غلبه بر محدودیت‌های آتی نظیر انصراف افراد در شرکت در مطالعه و عدم برگشت پرسشنامه، باعث افزایش قابلیت اطمینان نتایج می‌شد. نهایتاً تصمیم بر آن شد که حداقل ۸ نفر و حداکثر ۱۶ نفر در روند روایی سنجی این پرسشنامه شرکت کنند. تعداد حداقل ۸ نفر بر این اساس انتخاب شد که دو برابر حداقل تعداد پیشنهادی لاوشی باشد تا با سطح اطمینان بیشتری به توافق آرای مورد نیاز و به ضریب اعتبار بیشتر از ۶۰٪ دست یافته شود. این مقداری است که توسط چادویک و همکاران (۱۹۸۴) به عنوان حداقل ضریب اعتبار تجزیه و تحلیل روایی پذیرفته شده است. تعداد حداکثر ۱۶ نفر بر این اساس انتخاب شد که دو برابر مقدار حداقل بوده و برای غلبه بر مشکلاتی نظیر عدم برگشت پرسشنامه در نظر گرفته شده است. توزیع و گردآوری پرسشنامه‌های روایی سنجی به‌طور حضوری، تلفنی و یا از طریق پست الکترونیک به اعضای پانل صورت گرفت

1. Essential

2. Useful but not essential

3. Not essential

که از بین افراد انتخاب شده، ۱۶ نفر موافقت کردند که در این مطالعه مشارکت نمایند و نهایتاً تعداد ۸ پرسشنامه کاملاً تکمیل شده در اختیار قرار گرفت که میزان برگشت ۵۰ درصد تعیین شد. آرای اعضای گروه پانل که به گزینه E (ضروری) تعلق گرفته است از طریق نسبت روایی محتوایی (Content Validity Ratio) که با CVR نشان داده می‌شود کمی‌سازی می‌شود (لاوشی، ۱۹۷۵).

$$CVR = \frac{n_e - n/2}{n/2}$$

که در آن: n_e : تعدادی از اعضای پانل است که آن سوال را ضروری (E) تشخیص داده‌اند؛ و $n/2$: تعداد کل اعضای گروه بخش بر عدد دو.

مقادیری که به CVR اختصاص می‌یابد عبارت است از: هنگامی که کمتر از نیمی از افراد گزینه ضروری را انتخاب می‌کنند، CVR منفی می‌شود؛ هنگامی که نیمی از افراد گزینه ضروری و نیمی دیگر گزینه‌های دیگر را انتخاب می‌کنند، CVR صفر می‌شود؛ هنگامی که همه افراد گزینه ضروری را انتخاب می‌کنند، CVR برابر ۱ می‌شود؛ و هنگامی که تعداد افرادی که گزینه ضروری را انتخاب می‌کنند بیش از نیم، ولی کل افراد را شامل نمی‌شود، CVR بین صفر و ۰/۹۹ بدست می‌آید. در جدول (۱) تفسیر مقدار CVR مورد پذیرش متناظر با اجزای تشکیل‌دهنده پانل بر اساس پژوهش لاوشی (۱۹۷۵) آمده است. به این ترتیب که بسته به تعداد نفراتی که در مرحله روایی سنجی شرکت می‌کنند، یک CVR خاص وجود دارد.

جدول ۱. حداقل مقادیر CVR برای تعدادهای متفاوتی از اعضای پانل (لاوشی، ۱۹۷۵)

تعداد اعضای پانل	حداقل مقادیر CVR مورد قبول	تعداد اعضای پانل	حداقل مقادیر CVR مورد قبول
۵	۰/۹۹	۱۰	۰/۶۲
۶	۰/۹۹	۱۱	۰/۵۹
۷	۰/۹۹	۱۲	۰/۵۶
۸	۰/۷۵	۱۳	۰/۵۴
۹	۰/۷۸	:	:

تعیین میانگین مقادیر قضاوت‌های اعضای پانل: بر طبق پیشنهاد لاوشی، به منظور محاسبه مقدار میانگین قضاوت تعلق گرفته به سوال پرسشنامه، تبدیل‌های زیر در پرسشنامه روایی سنجی انجام می‌شود: E که نشانه ضروری بودن است با عدد ۲ جایگزین می‌شود؛ N که نشان دهنده لازم بودن ولی عدم ضرورت است با عدد ۱ جایگزین می‌شود؛ U که نشان دهنده غیرضروری بودن است با مقدار صفر جایگزین می‌شود. در واقع طبق نظر لاوشی (۱۹۷۵)، CVRهای محاسبه شده برای سوال‌های مختلف وزن‌دهی می‌شود. که در آن تعداد افرادی که قضاوتشان به سوال

پرسشنامه ضروری باشد در عدد ۲ ضرب و تعداد افرادی که قضاوتشان لازم ولی غیر ضروری باشد در عدد ۱ ضرب می‌شود و تعداد افرادی که قضاوتشان غیر ضروری بوده در عدد صفر ضرب می‌شود و نتایج با هم جمع و بر تعداد کل اعضای پانل تقسیم می‌شود تا میانگین مقادیر قضاوت‌های اعضای پانل بدست آید.

معیارهای پذیرش یا رد سوالات پرسشنامه به این صورت است که اگر مقدار CVR آن مساوی یا بیشتر از ۰/۷۵ باشد، پذیرش بی قید و شرط آن سوال صورت می‌گیرد (با توجه به تعداد اعضای ۸ نفره پانل و از جدول ۱، بدست آمده است)؛ اگر مقدار CVR بین صفر و ۰/۷۸ باشد و میانگین عددی قضاوت‌ها مساوی یا بیش از ۱/۵ شود، پذیرش آن سوال صورت می‌گیرد؛ در صورتی که مقدار CVR کمتر از صفر شود و میانگین عددی قضاوت‌ها کمتر از ۱.۵ شود، رد آن سوال صورت می‌گیرد (چادویک و همکاران، ۱۹۸۴)

بعد از محاسبه CVR برای هر سوال به منظور تعیین شاخص روایی محتوایی و معرفی پرسشنامه نهایی از میانگین مقادیر CVR سوال‌های باقیمانده استفاده می‌شود که CVI نامیده می‌شود و نشان‌دهنده جامعیت قضاوت‌های مربوط به روایی یا قابلیت اجرای پرسشنامه است. هرچه قدر روایی محتوایی نهایی بالاتر باشد، مقدار CVI به سمت ۰/۹۹ میل می‌کند.

$$CVI = \frac{\sum_1^n CVR}{retained\ numbers}$$

که در آن:

CVI: شاخص روایی محتوایی؛

CVR: تبدیل صورت خطی و مستقیم اعضای گروه پانل است که عبارت "ضروری" را انتخاب کرده‌اند

retained numbers: تعداد آیتم‌های باقی‌مانده.

مقادیر CVR، میانگین عددی قضاوت‌ها و نتایج پذیرش یا رد هر سوال برای پرسشنامه عجله در جدول ۲ آورده شده است.

میزان شاخص روایی محتوایی برای پرسشنامه عجله عدد ۰/۸۴ گردید. برای سنجش پایایی پرسشنامه عجله از ضریب پایایی تحت عنوان آلفای کرونباخ استفاده شده است. منظور از پایایی یا سازگاری این است که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می‌دهد. در این مطالعه بعد از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط ۲۱۶ نفر از حساب‌برسان، مقدار ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۳۷ به‌دست آمد که نشان‌دهنده این است که پرسشنامه از پایایی لازم برخوردار است. اعداد منفی طبق فرمول CVR نشان می‌دهد تعداد افرادی که آن سوال را ضروری (E)

تشخیص داده‌اند کمتر از تعداد کل اعضای گروه تقسیم بر عدد دو است یعنی بیشتر اعضای پنل این سوال را رد کرده‌اند.

جدول ۲- مقادیر CVR، میانگین عددی قضاوت‌ها و نتایج پذیرش یا رد سوالات پرسشنامه عجله

سوال	CVR	میانگین عددی قضاوت‌ها	پذیرش یا رد
۱ بعد از این که کارم تمام می‌شود دوست ندارم منتظر سایر افراد بمانم تا کارشان را تمام کنند	۱	۲	پذیرش
۲ افراد دیگر به من می‌گویند که زود خشمگین می‌شوم	-۱	۰	رد
۳ من از منتظر ماندن در بیشتر صفوف تنفر دارم	۰/۷۵	۱/۸۷۵	پذیرش
۴ هر وقت امکان فعالیت‌های رقابتی وجود داشته باشد در این جهت تلاش می‌کنم	-۱	۰	رد
۵ من در انجام کاری که ضروری است دست پاچگی به خرج می‌دهم و قبل از این که روش‌های انجام کار را شناسایی کنم برای انجام آن اقدام می‌کنم	-۱	۰/۱۲۵	رد
۶ من وقتی به تعطیلات می‌روم معمولاً بعضی از کارها را تنهایی انجام می‌دهم	-۱	۰	رد
۷ اشتباهاتی که مرتکب می‌شوم معمولاً بر این واقعیت استوار است که من عجله کرده‌ام و قبل از آن که برای انجام کار برنامه ریزی کرده باشم وارد عمل شده‌ام	-۰/۷۵	۰/۶۲۵	رد
۸ من از تلف کردن وقت خود احساس گناه می‌کنم	۱	۲	پذیرش
۹ افراد به من می‌گویند که در موقعیت رقابتی دارای خلق و خوی بدی هستم	-۱	۰	رد
۱۰ وقتی در کارم تحت فشار قرار می‌گیرم تمایل دارم خلق و خوی خود را تغییر دهم	-۱	۰/۱۲۵	رد
۱۱ اگر امکان انجام دو یا چند وظیفه را هم زمان داشته باشم وظایف را هم زمان انجام می‌دهم	-۱	۰	رد
۱۲ من تمایل دارم جلوتر از زمان حرکت کنم (سرعت عمل در مقابل زمان)	۰/۵	۱/۷۵	پذیرش
۱۳ وقتی تاخیری در کار ایجاد می‌شود صبر و شکیبایی خود را از دست می‌دهم	۱	۲	پذیرش

۱۴	وقتی ضرورتی در کار وجود ندارد من بر دست پاچگی خود فائق می‌آیم	۰/۷۵	۱/۸۷۵	پذیرش
۱۵	فقط یک کار را در آن واحد انجام می‌دهم.	-۱	۱	رد
۱۶	اشکال دارد که کارها را نیمه تمام رها کنم و حتما باید کارهایی را که شروع کرده‌ام تمام کنم.	۱	۲	پذیرش
۱۷	در مورد وقت‌های ملاقاتم آرام و بدون عجله هستم.	۰/۷۵	۱/۸۷۵	پذیرش
۱۸	رقابت طلب نیستم.	-۱	۰	رد
۱۹	خوب به حرف دیگران گوش می‌دهم و می‌گذارم آن‌ها حرف‌هایشان را تمام کنند.	۱	۲	پذیرش
۲۰	همیشه حس می‌کنم مسئول هستم.	۱	۲	پذیرش
۲۱	کار را به خانه می‌آورم یا در تعطیلات کار انجام می‌دهم.	۱	۲	پذیرش
۲۲	در زمانی که تحت فشارم در عجله نیستم.	-۱	۰	رد
۲۳	موقعی که قرار باشد صبر کنم آرامش ندارم.	۰/۷۵	۱/۸۷۵	پذیرش
۲۴	آسان‌گیر هستم.	۱	۲	پذیرش
۲۵	می‌خواهم تحسین دیگران را داشته باشم.	۰/۵	۱/۷۵	پذیرش
۲۶	احساساتم را به صورت راحت بیان می‌کنم.	-۱	۰	رد
۲۷	سرگرمی‌های کمی در بیرون از کار دارم.	۱	۲	پذیرش
۲۸	هرگز ضرب‌العجل برای کارهایم قرار نمی‌دهم.	۰/۵	۱/۷۵	پذیرش

بعد از طی مراحل بررسی روایی محتوایی، پرسشنامه‌های ۱۶ سوالی برای سنجش بیماری عجله به شرح پیوست مقاله طراحی شد.

■ **متغیر وابسته: محتوای گزارش حسابرس** - منظور از محتوای گزارش حسابرسی، الف. نوع اظهارنظر ب. نوع بندهای شرط ج. تعداد بندهای شرط د. تعداد بندهای بعد از اظهار نظر می‌باشد که مطابق پژوهش‌های نادری و همکاران، (۱۳۹۵)؛ برادران حسن‌زاده و همکاران، (۱۳۹۲)؛ و محمودی، (۱۳۹۵) به شرح زیر اندازه‌گیری می‌شوند:

الف. نوع اظهارنظر (ART^۱): در پژوهش حاضر از چهار نوع اظهار نظر مقبول، مشروط، مردود و عدم اظهارنظر حسابرس، دو اظهار نظر مشروط و مقبول مورد بررسی قرار گرفته است. برای گزارش مشروط هر حسابرس، کد ۰ و برای گزارش مقبول، کد ۱ در نظر گرفته شده است.

^۱. Audit Report Type

ب. نوع بندهای شرط (RES^۱): از آنجایی که بندهای شرط در گزارش حسابرسی به دلیل وجود محدودیت در دامنه رسیدگی، عدم توافق با مدیریت درباره انطباق رویه‌های حسابداری انتخاب شده با استانداردهای حسابداری، شیوه‌های به‌کارگیری آن‌ها و یا کفایت افشای اطلاعات در صورت‌های مالی بوجود می‌آیند و باعث مشروط‌شدن گزارش می‌شوند، بر حسب مورد به بررسی هر یک از این دو عامل در گزارش‌های مشروط حسابرسان پرداخته شده است. بدین ترتیب که برای گزارش‌هایی که به دلیل محدودیت در دامنه رسیدگی مشروط شده‌اند، کد ۱ و در غیر این صورت، کد ۰ در نظر گرفته شده است.

ج. تعداد بندهای شرط (NTRP^۲): برای محاسبه تعداد بندهای شرط، به شمارش بندهای توضیحی درج شده در هر گزارش حسابرسی پرداخته شده است، یعنی مجموع بندهای محدودیت و بندهای عدم توافق در هر گزارش در نظر گرفته شده است.

د. تعداد بندهای بعد از اظهارنظر (NESMP^۳): بندهای تاکید بر مطلب خاص که به منظور برجسته کردن یک موضوع با اهمیت درباره مشکل تداوم فعالیت و یا در صورت وجود ابهام با اهمیت ولی غیراساسی، بعد از بند اظهارنظر در گزارش حسابرسان آورده می‌شوند، مورد شمارش قرار گرفته‌اند.

■ **متغیرهای کنترلی:** در پژوهش حاضر دو گروه از متغیرهای کنترلی مورد بررسی قرار گرفته که گروه اول متغیرهای مرتبط با موسسه حسابرسی بوده و گروه دوم متغیرهای واحد مورد رسیدگی هستند.

■ **متغیرهای موسسه حسابرسی:**

(۱) **دوره تصدی حسابرس-** بر طبق تحقیق سیناسون و همکاران (۲۰۰۱)، دوره تصدی مدت زمان رابطه حسابرس با مشتری است. مدت زمان دوره تصدی حسابرس ممکن است براستقلال حسابرس در واقع یا به ظاهر تاثیر بگذارد. حسابرسی که مدت زمان بیشتری با صاحبکار خود قرارداد داشته باشد (مدت زمان تصدی طولانی‌تر)، باعث خواهد شد که شناخت بیشتری نسبت به صاحبکار پیدا کرده و تخصص او در صنعت خاص افزایش یافته که در نهایت منجر به افزایش کیفیت خدمات حسابرسی ارائه شده خواهد شد (پزشکیان و حسینی ازان اخاری، ۱۳۹۶). در پژوهش حاضر مطابق پژوهش پزشکیان و حسینی ازان اخاری (۱۳۹۶)، برای اندازه‌گیری دوره تصدی حسابرس از متغیر مجازی به این صورت استفاده شده

1. Restriction

2. Number of Total Restriction Paragraph

3. Number of Emphasis Specific Matter Paragraph

که اگر دوره تصدی حسابرس در یک موسسه بیشتر از ۴ سال باشد به آن مقدار یک و در غیر اینصورت مقدار صفر اختصاص داده می‌شود.

(۲) **چرخش حسابرس** - مطابق نظر موافقان چرخش حسابرس، در صورت تغییر حسابرس، حسابرسان در موقعیتی قرار می‌گیرند که بتوانند در مقابل فشارها و خواسته‌های مدیران مقاومت کنند و قضاوت بی‌طرفانه‌ای به کار برند. حضور درازمدت حسابرس در کنار صاحبکار، موجب ایجاد گرایش‌هایی برای حفظ و رعایت نظر مدیریت صاحبکار می‌شود، زیرا حسابرس مستقل در سال‌های اولیه حسابرسی صاحبکار جدید متحمل هزینه‌های اولیه می‌شود و به منظور جبران آن‌ها، تمایل دارد تا صاحبکار خود را حفظ کند و تا حد ممکن اظهارنظر مقبول ارائه دهد (رحیمیان و شگری، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر مشابه پژوهش ملکیان و عبدی‌پور (۱۳۹۳)، برای اندازه‌گیری چرخش حسابرس از متغیر مجازی به این صورت استفاده شده که در صورت تغییر حسابرس شرکت به آن مقدار یک و در غیر اینصورت مقدار صفر اختصاص داده شده است.

(۳) **کیفیت حسابرسی** - در پژوهش حاضر برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی از "امتیاز کنترل کیفیت موسسات حسابرسی" که به صورت (الف، ب، ج، د) منتشر می‌شوند استفاده شده است، به این صورت که اگر امتیاز کنترل کیفیت حسابرس الف باشد به آن عدد ۱ و اگر غیر از الف باشد به آن عدد صفر اختصاص داده شده است.

(۴) **نوع موسسه حسابرسی (دولتی یا خصوصی)** - در پژوهش حاضر برای اندازه‌گیری نوع موسسه حسابرسی به لحاظ دولتی یا خصوصی بودن از متغیر مجازی با مقدار یک برای سازمان حسابرسی و موسسه حسابرسی مفید راهبر به عنوان موسسه حسابرسی دولتی و با مقدار صفر برای سایر موسسات حسابرسی خصوصی عضو جامعه حسابداران رسمی استفاده شده است.

(۵) **به‌موقع بودن گزارش حسابرسی** - به دلیل الزامات قوانین و مقررات، یک شرکت می‌تواند تنها صورت‌های مالی را بعد از تأیید توسط حسابرسان مستقل منتشر سازد. در نهایت سرعت انتشار صورت‌های مالی برای عموم توسط سرعت کار حسابرسی و ارائه گزارش حسابرسی تعیین می‌شود (آبدین و زلوکی، ۲۰۱۲). هر چه تاریخ گزارش حسابرسی به تاریخ پایان سال مالی نزدیک‌تر باشد، گزارش حسابرسی به موقع‌تر ارائه شده است. در نتیجه در پژوهش حاضر مدت زمان ارائه گزارش حسابرسی فاصله زمانی بین تاریخ پایان سال مالی هر شرکت، تا تاریخ گزارش حسابرسی در نظر گرفته شده است.

■ متغیرهای واحد مورد رسیدگی:

- (۱) **نسبت اهرمی** - شاخصی است برای اندازه‌گیری ریسک مالی شرکت و نشان‌دهنده توانایی شرکت در بازپرداخت بدهی‌ها است. اتکای شرکت‌ها به تأمین مالی دارایی‌ها از طریق ایجاد بدهی نسبت به تأمین مالی از طریق سایر روش‌ها، شرکت را در معرض ورشکستگی بیشتری قرار می‌دهد. تحقیقات متعدد بیانگر این است که دریافت گزارش مشروط توسط شرکت‌های با احتمال ورشکستگی بالا نسبت به سایر شرکت‌ها بیشتر است (ستایش و همکاران، ۱۳۹۱). نسبت اهرمی از طریق تقسیم جمع بدهی‌ها به جمع دارایی‌های به‌دست می‌آید.
- (۲) **سودآوری** - **بازده فروش (حاشیه سود)** - که موفقیت عملیاتی شرکت را در طی یک دوره زمانی اندازه‌گیری می‌کنند و به بیان اثرات تجمیعی نقدینگی، مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها در واحد تجاری می‌پردازند، لذا نتیجه کلی تمامی استراتژی‌های واحد تجاری را نشان می‌دهند. همچنین، تداوم فعالیت یک شرکت بر پایه قدرت سودآوری دارایی‌های آن شرکت است. در نتیجه شاخص مناسبی در پیش‌بینی بحران مالی و ورشکستگی شرکت‌ها و احتمالاً صدور گزارش حسابرسی غیرمقبول می‌باشد (ناصری و همکاران، ۱۳۹۵). این معیار از طریق تقسیم سود خالص بر فروش خالص به دست می‌آید.
- (۳) **عملکرد** - **بازده دارایی‌ها** - معیارهای عملکرد نشان‌دهنده نحوه به‌کارگیری دارایی‌ها در ایجاد درآمد و سود برای شرکت است. شرکت‌هایی که عملکرد خوبی دارند ثبات سود بالایی خواهند داشت که این موضوع باعث بهبود کیفیت گزارشگری مالی و نتیجتاً کاهش احتمال صدور گزارش غیرمقبول می‌شود (باقرپور و لاشانی و همکاران، ۱۳۹۲). این معیار از طریق تقسیم سود خالص بر جمع دارایی‌ها به دست می‌آید.
- (۴) **نقدینگی** - **نسبت جاری** - معیارهای نقدینگی می‌توانند به عنوان شاخصی برای نشان دادن کمبود سرمایه در گردش در نظر گرفته شوند. ایجاد توازن بین وجوه نقد موجود و نیازهای نقدی یکی از عوامل سلامت اقتصادی واحدهای تجاری و تداوم فعالیت آن‌ها است. فرض بر این است که هر چه معیارهای نقدینگی بزرگ‌تر شود، شرکت برای بازپرداخت بدهی‌های کوتاه‌مدت خود دارایی کافی در اختیار دارد. لذا مطلوب نبودن این معیارها تداوم فعالیت شرکت‌ها را تهدید می‌کند و حساب‌رسان به تناسب آن گزارش خود را تعدیل خواهند کرد (محمودی، ۱۳۹۵). این معیار از طریق تقسیم دارایی‌های جاری بر جمع بدهی‌های جاری به دست می‌آید.
- (۵) **سن شرکت** - شرکت‌هایی که از سابقه بیشتری در تهیه صورت‌های مالی برخوردار هستند و شرکت‌های بورسی به دلیل قوانین و مقررات موجود در بورس (الزامات گزارشگری و...) و نظارت بر آن‌ها، از کیفیت گزارشگری مالی بالاتری برخوردار خواهند بود. این موارد احتمالاً

باعث کاهش عدم توافق و محدودیت در رسیدگی (عوامل صدور گزارش حسابرسی غیرمقبول) می‌شود، که خود دال بر رابطه مستقیم بین عمر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و احتمال دریافت گزارش حسابرسی مقبول دارد (محمودی، ۱۳۹۵). این معیار از طریق لگاریتم تفاوت سال تاسیس شرکت و سال جاری به دست می‌آید.

۵- یافته‌های پژوهش

جدول (۳) آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مجازی پژوهش را نشان می‌دهد، که بیانگر فراوانی هر متغیر به صورت مجزا است. این پارامترها عمدتاً شامل اطلاعات مربوط به شاخص‌های فراوانی نظیر فراوانی تجمعی و درصد فراوانی است. به عنوان نمونه جدول زیر بیانگر این است که از ۵۸۵ مشاهده، ۲۲۸ مورد دارای گزارش مقبول بوده که شامل ۳۹ درصد از مشاهدات می‌باشد. همینطور مشاهده می‌شود که از ۵۸۵ مشاهده، ۳۷۰ مورد را حسابرسان دارای بیماری عجله حسابرسی کرده‌اند که شامل ۶۳ درصد از مشاهدات می‌باشد. در خصوص نوع موسسه حسابرسی مشاهده می‌شود که ۴۴ درصد از مشاهدات توسط موسسات حسابرسی دولتی حسابرسی شده‌اند.

جدول ۳. فراوانی متغیرهای مجازی پژوهش

مقدار شاخص	نوع اظهارنظر			نوع بند شرط			عجله حسابرسان		
	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۰	۳۵۷	۶۱	۶۱	۵۳	۱۴/۸	۱۴/۸	۲۱۵	۳۶/۸	۳۶/۸
۱	۲۲۸	۳۹	۱۰۰	۳۰۴	۸۵/۲	۱۰۰	۳۷۰	۶۳/۲	۱۰۰
جمع	۵۸۵	۱۰۰		۳۵۷	۱۰۰		۵۸۵	۱۰۰	
مقدار شاخص	دوره تصدی حسابرس			چرخش حسابرس			کیفیت حسابرسی		
	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۰	۴۱۷	۷۱/۳	۷۱/۳	۲۶۳	۴۵	۴۵	۲۸	۴/۸	۴/۸
۱	۱۶۸	۲۸/۷	۱۰۰	۳۲۲	۵۵	۱۰۰	۵۵۷	۹۵/۲	۱۰۰
جمع	۵۸۵	۱۰۰		۵۸۵	۱۰۰		۵۸۵	۱۰۰	
مقدار شاخص	نوع موسسه حسابرسی (دولتی و خصوصی)								
	فراوانی	درصد	درصد تجمعی						
۰	۳۲۶	۵۵/۷	۵۵/۷						
۱	۲۵۹	۴۴/۳	۱۰۰						
جمع	۵۸۵	۱۰۰							

جدول (۴) آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد، که بیانگر پارامترهای توصیفی برای هر متغیر به صورت مجزا است. برای مثال میانگین متغیر تعداد بند شرط برابر با (۱/۹۷) است و بیانگر آن است که در نمونه مورد بررسی تعداد بندهای شرط در گزارش‌های حسابرسی به طور میانگین حدود ۲ عدد می‌باشد، آمار توصیفی مربوط به حداقل و حداکثر نیز نشان می‌دهد که در نمونه مورد بررسی گزارشی بوده که اصلاً بند شرط نداشته چون میزان حداقل آن صفر و از طرف دیگر حداکثر میزان آن نشان می‌دهد در گزارش‌های مورد بررسی حداکثر میزان استفاده از بند شرط ۱۳ عدد بوده است.

جدول ۴. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر تعداد مشاهدات ۵۸۵	میانگین	میانه	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	چولگی	خطای استاندارد	کشیدگی استاندارد	خطای استاندارد
تعداد بند شرط	۱/۹۷	۱/۰۰	۲/۲۷۶	۰	۱۳	۱/۳۱۶	۰/۱۰۱	۲/۰۸۳	۰/۲۰۲
تعداد بندهای بعد از اظهارنظر	۱/۶۹	۱/۰۰	۱/۶۲۳	۰	۱۳	۲/۳۱۶	۰/۱۰۱	۱۱/۵۹۱	۰/۲۰۲
به موقع بودن گزارش	۰/۳۱۳	۰/۲۷۴	۰/۲۰۳	۰/۰۳۲	۰/۷۴۲	۰/۳۹۱	۰/۱۰۱	-۱/۲۰۵	۰/۲۰۲
نسبت اهرمی	۰/۵۶۵	۰/۵۸۲	۰/۲۴۶	۰/۰۴۷	۰/۹۹۴	-۰/۱۱۹	۰/۱۰۱	-۰/۸۲۸	۰/۲۰۲
بازدهی فروش	۰/۳۷۰	۰/۱۲۵	۰/۷۳۷	-۰/۵۸۵	۳/۸۷۲	۳/۲۳۰	۰/۱۰۱	۱۱/۵۸۲	۰/۲۰۲
نسبت جاری	۱/۵۳۴	۱/۲۳۱	۱/۱۱۹	۰/۱۶۴	۶/۱۳۸	۲/۴۰۲	۰/۱۰۱	۶/۳۷۵	۰/۲۰۲
بازده دارایی‌ها	۰/۱۰۲	۰/۰۷۴	۰/۱۴۸	-۰/۲۶۹	۰/۵۸۳	۰/۵۴۱	۰/۱۰۱	۱/۷۶۹	۰/۲۰۲
سن شرکت	۱/۴۱۹	۱/۴۷۷	۰/۳۰۰	۰/۶۰۲	۱/۸۱۳	-۰/۶۱۹	۰/۱۰۱	-۰/۶۲۹	۰/۲۰۲

آمار استنباطی - نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

برای آزمون فرضیه فرعی اول پژوهش مبنی بر اینکه بیماری عجله حسابرسان بر نوع اظهارنظر حسابرسان در ایران تاثیر دارد، از مدل رگرسیون لاجستیک باینر^۱ (لاجیت) شماره (۱) زیر استفاده شده است. در رگرسیون لاجیت به جای روش حداقل کردن مجذور خطاها (که در رگرسیون معمولی انجام می‌شود)، روش حداکثر کردن احتمال وقوع متغیر وابسته به کار می‌رود. این روش یک تکنیک رگرسیون غیرخطی است و لزومی ندارد که داده‌ها حالت خطی داشته باشند. وجود پیش‌فرض‌های مدل رگرسیون نیز ضروری نمی‌باشد. در مدل‌های لاجیت متغیر

^۱. Binary Logistic Regression

وابسته به صورت احتمال رخداد کد یک نسبت به احتمال رخداد کد صفر $\log\left(\frac{p_i}{1-p_i}\right)$ تعریف می‌شود که این مقدار همواره بین صفر و یک است.

$$\begin{aligned} ART_{i,t} = & \alpha_0 + \alpha_1 Hurry_{i,t} + \alpha_2 Tenure_{i,t} + \alpha_3 Rotation_{i,t} + \alpha_4 AuditQuality_{i,t} + \alpha_5 GOV_{i,t} \\ & + \alpha_6 Timeliness_{i,t} + \alpha_7 LEV_{i,t} + \alpha_8 ROS_{i,t} + \alpha_9 Curratio_{i,t} + \alpha_{10} ROA_{i,t} \\ & + \alpha_{11} Age_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

مدل (۱)

که در آن؛ $ART_{i,t}$: بیانگر نوع اظهار نظر حسابرس، $Hurry_{i,t}$: بیانگر بیماری عجله حسابرس، $Tenure_{i,t}$: دوره تصدی حسابرس، $Rotation_{i,t}$: چرخش حسابرس، $AuditQuality_{i,t}$: کیفیت حسابرسی، $GOV_{i,t}$: نوع موسسه حسابرسی (دولتی یا خصوصی بودن)، $Timeliness_{i,t}$: به موقع بودن گزارش حسابرسی، $LEV_{i,t}$: نسبت اهرمی، $ROS_{i,t}$: بازدهی فروش، $Curratio_{i,t}$: نسبت جاری و $ROA_{i,t}$: بازده دارایی‌ها می‌باشد.

همانطور که در جدول ۵. مشاهده می‌شود، نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد که ضریب متغیر عجله حسابرسان (۱/۷۷۶) در سطح ۱٪ خطا معنادار است (در رگرسیون لوجستیک از آزمون z به جای t استفاده می‌شود). به این معنی که بیماری عجله در حسابرسان منجر به ارائه گزارش مقبول از طرف آن‌ها می‌گردد. معناداری آماره LR (۱۵۸/۵۲۰) حاکی از معناداری کلی مدل در سطح ۵٪ خطا است (در مدل لاجستیک برای بررسی معنی دار بودن کلی مدل از آزمون نسبت راسنمایی (LR) استفاده می‌شود). ضریب تعیین مک فادن نیز نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل مدل (۱)، ۲۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند. نتایج آزمون نیکویی برازش مدل نیز نشان می‌دهد که صحت پیش‌بینی کلی مدل برابر ۷۱/۷۹٪ می‌باشد. بنابراین فرضیه اول پژوهش مبنی بر اینکه بیماری عجله حسابرسان بر نوع گزارش حسابرس تأثیر دارد در سطح اطمینان ۹۹٪ پذیرفته می‌شود.

برای آزمون فرضیه فرعی دوم پژوهش مبنی بر اینکه بیماری عجله حسابرسان بر نوع بندهای شرط گزارش حسابرسی در ایران تأثیر دارد، نیز مشابه فرضیه فرعی اول از مدل رگرسیون لاجستیک به شرح مدل (۲) زیر استفاده شده است:

$$\begin{aligned} RES_{i,t} = & \alpha_0 + \alpha_1 Hurry_{i,t} + \alpha_2 Tenure_{i,t} + \alpha_3 Rotation_{i,t} + \alpha_4 AuditQuality_{i,t} + \alpha_5 GOV_{i,t} \\ & + \alpha_6 Timeliness_{i,t} + \alpha_7 LEV_{i,t} + \alpha_8 ROS_{i,t} + \alpha_9 Curratio_{i,t} + \alpha_{10} ROA_{i,t} \\ & + \alpha_{11} Age_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

مدل (۲)

که در آن؛ $RES_{i,t}$: بیانگر نوع بند شرط حسابرس، و مابقی متغیرها مشابه مدل (۱) می‌باشد. همانطور که در جدول ۵. مشاهده می‌شود، نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد که ضریب متغیر عجله حسابرسان (۰/۱۳-) در سطح ۵٪ خطا معنادار نیست (در رگرسیون لوجستیک از آزمون z به جای t استفاده می‌شود). به این معنی که بیماری عجله در حسابرسان

بر نوع بند شرط تاثیر معناداری ندارد. معناداری آماره LR (۶۸/۶۴۱) حاکی از معناداری کلی مدل در سطح ۵٪ خطا است (در مدل لاجستیک برای بررسی معنی دار بودن کلی مدل از آزمون نسبت راستنمایی (LR) استفاده می شود). ضریب تعیین مک فادن نیز نشان می دهد که متغیرهای مستقل مدل (۲)، ۲۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کند. نتایج آزمون نیکویی برازش مدل نیز نشان می دهد که صحت پیش بینی کلی مدل برابر ۸۷/۶۸٪ می باشد. بنابراین فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه بیماری عجله حسابرسان بر نوع بندهای شرط گزارش حسابرسی در ایران تاثیر دارد در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می شود.

جدول ۵. نتایج آزمون تاثیر بیماری عجله حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرس

$$ARC_{i,t}^1 = \alpha_0 + \alpha_1 Hurry_{i,t} + \alpha_2 Tenure_{i,t} + \alpha_3 Rotation_{i,t} + \alpha_4 AuditQuality_{i,t} + \alpha_5 GOV_{i,t} + \alpha_6 Timeliness_{i,t} + \alpha_7 LEV_{i,t} + \alpha_8 ROS_{i,t} + \alpha_9 Curratio_{i,t} + \alpha_{10} ROA_{i,t} + \alpha_{11} Age_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی چهارم	فرضیه فرعی سوم	فرضیه فرعی دوم	فرضیه فرعی اول	نماد	متغیر وابسته متغیر مستقل
۱/۳۰۷** (۳/۰۱۷) ----	۰/۵۸۴ (۱/۰۸۹) ----	۰/۶۹۳** (۵/۱۲۷) ----	-۲/۸۵۴** (-۳/۰۹۷) ----	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	C عرض از مبدا
-۰/۰۹۹ (-۱/۰۲۵) ۲/۷۶۵	-۰/۵۴۶** (-۵/۴۵۱) ۲/۹۴۲	-۰/۰۱۳ (-۰/۳۸۰) ---	۱/۷۷۶** (۱/۳۴۸) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	Hurry _{i,t} عجله حسابرسان
-۰/۰۹۰ (۰/۶۲۵) ۲/۶۸۸	-۰/۳۸۶* (۲/۰۴۳) ۲/۷۱۷	۰/۳۰۳** (۴/۷۹۶) ---	-۰/۷۷۰** (-۲/۶۲۳) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	Tenure _{i,t} دوره تصدی حسابرس
-۰/۰۷۵ (-۰/۸۳۱) ۲/۲۲۰	۰/۰۸۰ (۰/۸۹۹) ۱/۷۸۰	-۰/۰۵۰ (-۱/۲۵۳) ---	-۰/۲۵۰ (-۱/۲۵۹) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	Rotation _{i,t} چرخش حسابرس
-۰/۰۴۴ (-۰/۱۷۶) ۲۴/۷۵۲	۰/۳۶۷* (۲/۳۳۷) ۷/۹۹۹	---	۰/۱۹۵ (۰/۴۶۵) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	AuditQuality _{i,t} کیفیت حسابرسی
-۰/۰۸۴ (-۰/۶۳۶) ۳/۴۴۰	-۰/۳۱۷ (-۱/۹۲۲) ۴/۰۷۷	-۰/۲۵۲** (-۲/۶۰۹) ---	۰/۵۱۲* (۱/۹۶۲) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	GOV _{i,t} نوع موسسه حسابرسی (دولتی و خصوصی)

¹. ART: Auditor Reports Content.

محتوای گزارش حسابرس که از طریق چهار متغیر نوع حسابرس، نوع بند شرط، تعداد بند شرط و تعداد بندهای بعد از اظهارنظر در قالب چهار فرضیه فرعی آزمون شده است.

-۰/۷۷۲** (-۲/۸۳۸) ۵/۲۱۴	-۱/۲۰۵** (-۴/۱۱۵) ۶/۷۶۰	-۰/۰۲۹ (۰/۲۸۹) ---	۲/۴۱۳** (۴/۵۸۹) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	Timeliness _{i,t}	به موقع بودن گزارش
-۰/۰۶۱ (-۰/۱۹۸) ۱۷/۲۱۴	۰/۳۷۴ (۰/۹۹۳) ۱۸/۹۳۸	-۰/۲۱۲ (-۱/۸۸۸) ---	-۰/۳۶۴ (-۰/۶۱۳) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	LEV _{i,t}	نسبت اهرمی
-۰/۰۷۹ (-۱/۰۳۵) ۱/۴۷۰	۰/۲۶۵** (۳/۴۸۸) ۲/۰۵۲	-۰/۰۰۵ (۰/۱۴۱) ---	-۰/۵۵۸** (-۲/۸۲۹) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	ROS _{i,t}	بازدهی فروش
-۰/۰۳۸ (-۰/۸۴۰) ۳/۷۳۸	۰/۰۴۲ (۰/۸۲۱) ۶/۴۲۵	-۰/۰۰۸ (-۰/۳۸۹) ---	۰/۰۷۶ (۰/۷۸۸) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	Curratio _{i,t}	نسبت جاری
-۰/۲۶۴ (-۰/۵۷۴) ۲/۷۸۹	-۱/۵۵۵** (-۲/۶۰۳) ۳/۵۵۲	-۰/۵۶۸** (-۰/۳۴۳) ---	۲/۱۳۲* (۲/۵۲۵) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	ROA _{i,t}	بازده دارایی‌ها
-۰/۰۸۸ (-۰/۵۰۵) ۲۴/۴۸۹	۰/۳۷۳ (۱/۶۲۰) ۴۱/۷۴۶	۰/۳۶۸** (۴/۱۴۰) ---	۰/۳۴۳ (۰/۷۰۰) ---	ضریب آماره Z یا t آماره VIF	AGE _{i,t}	سن شرکت
حداقل مربعات	حداقل مربعات	لجستیک	لجستیک			روش رگرسیون
		۶۸/۶۴۱ ۰/۰۰۰	۱۵۸/۵۲۰ ۰/۰۰۰			آزمون نسبت راستنمایی (LR) معنی داری
-۰/۰۳۶	۰/۳۱۱	-۰/۲۲۹	۰/۲۰۳			ضریب تعیین ساختگی (مک فادن) R ²
		۸۷/۶۸	۷۱/۷۹٪			درصد صحت پیش‌بینی مدل (آزمون نیکویی برازش)
۱/۵۱۷	۱/۸۰۳					دوربین واتسون
۴/۰۲۵ ۰/۰۰۰	۲۵/۰۰۷ ۰/۰۰۰					آماره فیشر معنی داری
۳۴/۲۷۸ ۰/۰۰۰	۳۱/۰۳۴ ۰/۰۰۰					نرمال بودن مقادیر خطا (جارک-برا) Jarque-Bera معنی داری
۸۰/۴۷۶ ۰/۰۰۰	۱۷۲/۶۹۷ ۰/۰۰۰					خودهمبستگی سریالی (بروش گادفری) Breusch Godfrey معنی داری
۳/۹۲۶ ۰/۰۰۰	۶/۲۵۶ ۰/۰۰۰					ناهمسانی واریانس (وایت) White معنی داری

برای آزمون فرضیه فرعی سوم پژوهش مبنی بر اینکه بیماری عجله حسابرسان بر تعداد بندهای شرط گزارش حسابرسان در ایران تأثیر دارد، از مدل رگرسیون حداقل مربعات مقطعی به شرح مدل (۳) زیر استفاده شده است:

$$NTRP_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 Hurry_{i,t} + \alpha_2 Tenure_{i,t} + \alpha_3 Rotation_{i,t} + \alpha_4 AuditQuality_{i,t} + \alpha_5 GOV_{i,t} \\ + \alpha_6 Timeliness_{i,t} + \alpha_7 LEV_{i,t} + \alpha_8 ROS_{i,t} + \alpha_9 Curratio_{i,t} + \alpha_{10} ROA_{i,t} \\ + \alpha_{11} Age_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

(۳) مدل

که در آن؛ $NTRP_{i,t}$: بیانگر تعداد بند شرط حسابرس، و مابقی متغیرها مشابه مدل (۱) می‌باشد. همانطور که در جدول ۵، مشاهده می‌شود، نتایج حاصل از آزمون فرضیه فرعی سوم نشان می‌دهد که ضریب متغیر عجله حسابرسان ($-0/546$) در سطح ۱٪ خطا معنادار است (در رگرسیون حداقل مربعات از آزمون t استفاده می‌شود). به این معنی که بیماری عجله در حسابرسان بر تعداد بندهای شرط تاثیر معنادار و معکوس دارد، یعنی حسابرسان دارای بیماری عجله تعداد بند شرط کمتری در گزارش اعمال می‌نمایند. معناداری آماره فیشر ($25/007$) حاکی از معناداری کلی مدل در سطح ۵٪ خطا است. ضریب تعیین تعدیل شده نیز نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل مدل (۳)، ۳۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند. نتایج حاصل از آزمون فروض کلاسیک رگرسیون نشان از وجود همزمان مشکل ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی سریالی در مدل رگرسیون است که بعد از رفع این مشکل با استفاده از "تصحیح نیوی-وست" Newey-West نتایج به شرح جدول (۵) استخراج شده است. با توجه به اینکه بعد از آزمون هم‌خطی مشاهده شد که دو متغیر نسبت اهرمی و سن شرکت از بین متغیرهای کنترلی دارای VIF بالاتر از ۱۰ بوده و مشکل هم‌خطی دارند، لذا طبق نظر بنی‌مهد و همکاران (۱۳۹۶) که سه روش برای برطرف کردن مشکل هم‌خطی معرفی کرده‌اند، اعمال این روش‌ها مورد بررسی قرار گرفت. روش اول برطرف کردن مشکل هم‌خطی افزایش حجم نمونه معرفی شده که این امکان در پژوهش حاضر وجود نداشت.

روش دوم استفاده از شکل لگاریتمی داده‌های متغیرهای توضیحی معرفی شده که اعمال شکل لگاریتمی برای همه متغیرها در پژوهش حاضر ممکن نبود چون داخل آن‌ها متغیر مجازی بود و یا اعداد منفی دار وجود داشت، روش سوم هم حذف متغیری که با سایر متغیرها همبستگی شدید دارد معرفی شده که بر اساس ایرادی که بنی‌مهد و همکاران (۱۳۹۶) بر اعمال این روش مطرح کرده‌اند (افزایش احتمال حذف یکی از متغیرهای اساسی در مدل و کاهش مبانی تئوریک آن) نهایتاً گفته‌اند که رفع مشکل هم‌خطی زمانی الزامی است که همبستگی بین متغیرهای توضیحی بسیار شدید باشد و در سایر موارد مشکل هم‌خطی قابل اغماض است لذا در فرضیه سوم مشکل هم‌خطی مورد اغماض قرار گرفته است. بنابراین فرضیه سوم پژوهش مبنی بر اینکه بیماری عجله حسابرسان بر تعداد بندهای شرط گزارش حسابرسی در ایران تاثیر دارد در سطح اطمینان ۹۹٪ پذیرفته می‌شود.

برای آزمون فرضیه فرعی چهارم پژوهش مبنی بر اینکه بیماری عجله حسابرسان بر تعداد بندهای بعد از اظهار نظر گزارش حسابرسی در ایران تأثیر دارد، از مدل رگرسیون حداقل مربعات مقطعی به شرح مدل (۴) زیر استفاده شده است:

$$\begin{aligned} NESMP_{i,t} = & \alpha_0 + \alpha_1 Hurry_{i,t} + \alpha_2 Tenure_{i,t} + \alpha_3 Rotation_{i,t} + \alpha_4 AuditQuality_{i,t} \\ & + \alpha_5 GOV_{i,t} + \alpha_6 Timeliness_{i,t} + \alpha_7 LEV_{i,t} + \alpha_8 ROS_{i,t} + \alpha_9 Curratio_{i,t} \\ & + \alpha_{10} ROA_{i,t} + \alpha_{11} Age_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

مدل (۴)

که در آن؛ $NESMP_{i,t}$: بیانگر تعداد بندهای بعد از اظهار نظر گزارش حسابرسی، و مابقی متغیرها مشابه مدل (۱) می‌باشد.

همانطور که در جدول ۵، مشاهده می‌شود، نتایج حاصل از آزمون فرضیه فرعی چهارم نشان می‌دهد که ضریب متغیر عجله حسابرسان (-۰/۰۹۹) در سطح ۵٪ خطا معنادار نیست (در رگرسیون حداقل مربعات از آزمون t استفاده می‌شود). به این معنی که بیماری عجله در حسابرسان بر تعداد بندهای بعد از اظهار نظر گزارش تأثیر معناداری ندارد. معناداری آماره فیشر (۴/۰۲۵) حاکی از معناداری کلی مدل در سطح ۵٪ خطا است. ضریب تعیین تعدیل شده نیز نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل مدل (۴)، ۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند. نتایج حاصل از آزمون فروض کلاسیک رگرسیون نشان از وجود همزمان مشکل ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی سریالی در مدل رگرسیون است که بعد از رفع این مشکل با استفاده از "تصحیح نیوی-وست" Newey-West نتایج به شرح جدول (۵) استخراج شده است. با توجه به اینکه بعد از آزمون هم‌خطی مشاهده شد که سه متغیر نسبت اهرمی، سن شرکت و کیفیت حسابرسی از بین متغیرهای کنترلی دارای VIF بالاتر از ۱۰ بوده و مشکل هم‌خطی دارند، لذا طبق نظر بنی‌مهد و همکاران (۱۳۹۶) که در مورد فرضیه سوم نیز مطرح شد مشکل هم‌خطی مورد اغماض قرار می‌گیرد. بنابراین فرضیه چهارم پژوهش مبنی بر اینکه بیماری عجله حسابرسان بر تعداد بندهای بعد از اظهار نظر گزارش حسابرسی در ایران تأثیر دارد در سطح ۱٪ خطا رد می‌شود.

از آنجا که هیچ پژوهش داخلی و خارجی به بررسی تأثیر بیماری عجله بر محتوای گزارش حسابرس نپرداخته، نتایج یافته‌های پژوهش حاضر تنها می‌تواند با پژوهش‌هایی مورد مقایسه قرار بگیرد که تأثیر اختلال شخصیتی و تیپ‌های مختلف شخصیتی را بر محتوای گزارش حسابرس بررسی کرده‌اند بر این اساس نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های کنت و همکاران (۲۰۰۶) که نشان دادند چهارده ویژگی روانشناسی در تمام مراحل حسابرسی بر قضاوت حسابرس تأثیر دارد و نیز با یافته‌های اوتامی و ناهارتیو (۲۰۱۳)، که نشان دادند تیپ شخصیتی نوع A تأثیر تعارض نقش و اضافه‌بار نقش بر فرسودگی حسابرس را تشدید می‌کند، همین‌طور با یافته‌های گویس و همکاران (۲۰۱۸)، که نشان دادند، بین سادیسم روزمره و قضاوت حسابرسان رابطه معنی‌داری وجود دارد،

با یافته‌های برادران حسن‌زاده و همکاران (۱۳۹۲)، که نشان دادند در مجموع برخی تیپ‌های شخصیتی بر محتوای گزارش حسابرس تاثیر دارند، با یافته‌های نادری و همکاران (۱۳۹۵)، که نشان دادند بین اظهارنظرهای مقبول، مشروط و مردود تیپ‌های شخصیتی تفاوت معناداری وجود دارد و با یافته‌های غلامرضایی و حسنی (۱۳۹۸) که نشان دادند میان اختلال‌های شخصیتی حسابرسان مستقل و تردید حرفه‌ای آنان رابطه‌ای منفی و معنادار وجود دارد، هم‌خوانی دارد. ولی با یافته‌های مولینا و پرز (۲۰۰۲) که نشان دادند بین نوع شخصیت حسابرسان و سایر عوامل مؤثر (کیفی و کمی) در شکل‌گیری اظهارنظر حسابرسان، هیچ رابطه معناداری وجود ندارد.

۶- نتیجه‌گیری و بحث

همانطور که بیان شد هدف از پژوهش حاضر بررسی تاثیر بیماری عجله حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرسی می‌باشد. بر طبق آنچه در مبانی نظری مطرح شد عوامل زیادی بر گزارش حسابرسی موثر هستند، یکی از آن عوامل که تاکنون تاثیر آن بر گزارش حسابرسی در تحقیقات داخلی و خارجی بررسی نشده ویژگی فردی حسابرس شامل داشتن یا نداشتن بیماری عجله حسابرس می‌باشد. این پژوهش جهت رفع خلاء تحقیقاتی موجود به این موضوع پرداخته که نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد بیماری عجله حسابرس بر نوع بند شرط و همچنین تعداد بندهای بعد از اظهارنظر تاثیری ندارد. به عبارتی این بخش از گزارش حسابرسان از نظر بیماری عجله آن‌ها تحت تاثیر قرار نگرفته است. این نتیجه نشان می‌دهد مجموعه عوامل موجود در حرفه حسابرسی شامل آموزش حرفه‌ای مستمر، آئین رفتار حرفه‌ای، تدوین دستورالعمل‌ها و برنامه‌های حسابرسی و همچنین نظارت حرفه‌ای مستمر بر کار حسابرسان، موجب کنترل تاثیر عجله حسابرسان بر این بخش از گزارش حسابرسی گردیده است.

۲. از طرف دیگر نتایج پژوهش نشان داده است که بیماری عجله حسابرسان بر نوع اظهارنظر حسابرسان و نیز تعداد بندهای شرط به ترتیب تاثیر مستقیم و معکوس دارد. به عبارتی بیماری عجله حسابرسان منجر به ارائه گزارش مقبول و ارائه تعداد بند شرط کمتر می‌شود. نتایج این فرضیه طبق انتظارات مطرح در مبانی نظری نشان داد که حسابرسان دارای بیماری عجله برای این که سریع‌تر کار حسابرسی موسسه مدنظر را به اتمام برسانند، تا کار بیشتر و بیشتر در زمان کمتر و کمتر را انجام دهند، تمایل به ارائه گزارش مقبول بیشتری دارند تا بحث با صاحبکار در مورد محدودیت‌ها و یا عدم توافق‌ها نداشته باشند و بنابراین دلایل گزارش مقبول صادر می‌کنند. از طرف دیگر ویژگی افراد عجول مبنی بر مال‌اندیشی و جاه طلب بودن و در

پی انجام کار بیشتر در مدت زمان کم‌تر بودن باعث شده که این افراد توافق‌پذیر باشند و تعداد بند شرط کمتری اعمال کنند.

از آنجایی که حسابرسان باید نسبت به مسئولیت‌هایی که جامعه از آنان انتظار دارد به گونه‌ای عمل کنند که خدمات خود را در بالاترین سطح ارائه دهند لذا جهت بهبود کیفیت حسابرسی و افزایش استقلال حسابرس، جامعه حسابداران رسمی ایران باید با در نظر گرفتن نتایج این پژوهش در گزینش حسابرسان علاوه بر آزمون آشنایی آنان با استانداردهای حسابداری و حسابرسی و قوانین مالیاتی و قانون تجارت، ویژگی‌های شخصیتی آنان را نیز از بابت وجود یا عدم وجود بیماری عجله در آنان که بر اظهار نظر آنان تاثیر می‌گذارد بررسی و پرسشنامه عجله‌ای را که در این پژوهش طراحی شده مبنا قرار دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود که کلاس‌های روان‌شناسی را اولاً جهت آشنایی آنان با ویژگی‌های شخصیتی خود و ثانیاً ارائه آموزش‌های لازم جهت کنترل ویژگی‌های شتاب‌زدگی و سازگاری بیشتر افراد عجله با صاحبکار برگزار نماید.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی تاثیر بیماری عجله حسابداران و مدیران مالی شرکت‌ها نیز بر کیفیت گزارشگری مالی مورد بررسی قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی تاثیر سایر اختلالات شخصیتی و روانی (مانند: اختلال ضداجتماعی، اختلال شخصیت نمایشی، مرزی، خودشیفته و ...) نیز بر محتوای گزارش حسابرسان مورد بررسی قرار گیرد.

مهمترین محدودیت در این پژوهش، مربوط به گردآوری داده‌ها با پرسشنامه است. زیرا عدم همکاری برخی حسابرسان مبنی بر پرکردن پرسشنامه و گاهی برداشت نادرست آن‌ها از سوال‌های پرسشنامه و عدم دقت کافی باعث هم طولانی شدن زمان اجرای کار و هم حذف برخی نمونه‌های انتخابی شد. محدودیت دیگر پژوهش حاضر عدم دسترسی به صورت‌های مالی حسابرسی‌شده شرکت‌های غیر بورسی بود که توسط موسسات حسابرسی در سال ۹۵ مورد حسابرسی قرار گرفته بودند که مجبور به حذف آن شرکت‌ها در پژوهش شد.

۷- پیوست: پرسشنامه ارزیابی بیماری عجله

هدف: خود ارزیابی شخصیت با توجه به الگوهای نوع (الف) و (ب) شخصیت.

نحوه تکمیل: گزینه‌ای را انتخاب کنید که بیشتر در مورد شما صدق می‌کند.

مقیاس‌ها: الف) تقریباً همیشه در مورد من صدق می‌کند، ب) معمولاً در مورد من صدق می‌کند، ج) به ندرت در مورد من صدق می‌کند، د) هرگز در مورد من صدق نمی‌کند.

پرسشنامه عجله					
مقیاس				عبارت	ردیف
د	ج	ب	الف		
				بعد از این که کارم تمام می شود دوست ندارم منتظر سایر افراد بمانم تا کارشان را تمام کنند.	۱
				من از منتظر ماندن در بیشتر صفوف تفر دارم.	۲
				من از تلف کردن وقت خود احساس گناه می کنم.	۳
				من تمایل دارم جلوتر از زمان حرکت کنم (سرعت عمل در مقابل زمان)	۴
				وقتی تاخیری در کار ایجاد می شود صبر و شکیبایی خود را از دست می دهم.	۵
				وقتی ضرورتی در کار وجود ندارد من بر دست پاچگی خود فائق می آیم.	۶
				اشکال دارد که کارها را نیمه تمام رها کنم و حتما باید کارهایی را که شروع کرده ام تمام کنم.	۷
				در مورد وقت های ملاقاتم آرام و بدون عجله هستم.	۸
				خوب به حرف دیگران گوش می دهم و می گذارم آن ها حرف هایشان را تمام کنند.	۹
				همیشه حس می کنم مسئول هستم.	۱۰
				کار را به خانه می آورم یا در تعطیلات کار انجام می دهم.	۱۱
				موقعی که قرار باشد صبر کنم آرامش ندارم.	۱۲
				آسان گیر هستم.	۱۳
				می خواهم تحسین دیگران را داشته باشم.	۱۴
				سرگرمی های کمی در بیرون از کار دارم.	۱۵
				هرگز ضرب العجل برای کارهایم قرار نمی دهم.	۱۶

نحوه امتیازبندی و تفسیر نتایج: عبارات مندرج در پرسشنامه میزان عجله حسابرس را نشان می دهد. برای تعیین میزان این رفتار، چنان چه برای عبارات مندرج در پرسشنامه گزینه های الف و ب را انتخاب نموده اید، به هر یک از آن ها یک امتیاز تخصیص داده خواهد شد. چنان چه امتیاز کل فرد ۱۳ یا بزرگ تر از عدد ۱۳ گردد، ممکن است حسابرس بعضی از عناصر اساسی شخصیت نوع (الف) را داشته باشد در غیر این صورت شخصیت فرد از نوع (ب) است. در این موقعیت حسابرس احساس شدیدی از فوریت زمان داشته و تمایل به سرعت عمل در مقابل زمان دارد. وی احساس می کند که ضرورت دارد عجله کند، حتی در مواقعی که دلیلی برای عجله کاری وجود ندارد. این تمایل حسابرس به عجول بودنش، (بیماری عجله) نامیده می شود.

فهرست منابع

- الوانی، سید مهدی. (۱۳۷۱). الگوهای رفتاری در سازمان. تحول اداری، دوره اول، شماره ۱، صص ۱۸-۲۴.
- باقرپور ولاشانی، محمدعلی، ساعی، محمد جواد، مشکانی، علی. (۱۳۹۲). پیش‌بینی گزارش حسابرس مستقل در ایران: رویکرد داده‌کاوی. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۲، شماره ۱۹، صص ۲۱-۳۵.
- برادران حسن‌زاده، رسول، فتاحی اصل، بهرام، ابوالحسن‌زاده، سودا. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر تیپ‌های شخصیتی حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرسی. دانش حسابداری و حسابرسی، سال دوم، شماره ششم، صص ۸۹-۱۰۰.
- بنی‌مهد، بهمن، عربی، مهدی، حسن‌پور، شیوا. (۱۳۹۶). پژوهش‌های تجربی و روش‌شناسی در حسابداری. انتشارات ترمه. چاپ چهارم، تهران.
- پزشکیان، سید علیرضا، حسینی ازان اخاری. (۱۳۹۶). بررسی رابطه مدت تصدی حسابرس با کیفیت حسابرسی. دانش حسابرسی، سال هفدهم، شماره ۶۷، صص ۲۳۵-۲۶۴.
- حساس یگانه، یحیی و شکرخواه، جواد. (۱۳۸۵). تحقیقات قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابرسی: چشم‌اندازی وظیفه‌نگر، شخص‌نگر و تعامل‌نگر میان فردی. نسخه تحلیلی همراه مجله حسابداری رسمی، شماره ۱۰ و ۱۱، صص ۴-۵۹.
- حیرانی، فروغ، وکیلی‌فرد، حمیدرضا، بنی‌مهد، بهمن، رهنمای رودپشتی، فریدون. (۱۳۹۶). تأثیر ویژگی‌های اجتماعی حسابرسان بر قضاوت آن‌ها در حل تعارض میان حسابرس و مدیریت، ویژگی‌های منتخب: بیش‌اعتمادی و شخصیت ماکیاولیسم. دانش حسابرسی، سال هفدهم، شماره ۶۷، صص ۷۱-۹۸.
- خواجوی، شکراله و نوشادی، میثم. (۱۳۹۱). نقش الگوهای رفتاری و مدل‌های تصمیم‌گیری در قضاوت حسابرسان. پژوهش حسابداری، سال اول، شماره ۵، صص ۱۲۳-۱۳۵.
- دایره‌المعارف روانشناسی و روانکاوی. (۱۳۶۳). ترجمه و اقتباس از عنایت‌الله شکیباپور، چاپ دوم، نشر فروغی، تهران.
- رجبعلی‌زاده، جواد. (۱۳۹۵). تأثیر احساسات و حالات روانی حسابرسان بر قضاوت حرفه‌ای حسابرسی: بررسی مطالعات و ارائه چکیده‌ای از مفاهیم و رویکردهای پیشنهادی. همایش ملی حسابرسی و نظارت مالی ایران، دانشگاه فردوسی مشهد.
- ستایش، محمدحسین، ابراهیمی، فهیمه، سیف، سید مجتبی، ساریخانی، مهدی. (۱۳۹۱). پیش‌بینی نوع اظهارنظر حسابرسان با رویکردی بر روش‌های داده‌کاوی. حسابداری مدیریت، سال پنجم، شماره پانزدهم، صص ۶۹-۸۲.

- سعیدی گراغانی، مسلم، ناصری، احمد. (۱۳۹۶). تاثیر تیپ شخصیتی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرس در تخصیص بودجه زمانی به حساب‌های حاوی برآورد. حسابداری ارزشی و رفتاری، سال دوم، شماره سوم، صص ۱۶۹-۱۸۴.
- غلامرضایی، محسن، حسنی، محمد. (۱۳۹۸). تاثیر اختلالات شخصیت بر تردید حرفه‌ای حسابرسان مستقل. دانش حسابداری، دوره دهم، شماره ۲، صص ۴۳-۷۶.
- قره‌گوزلو، نادیا، عطاذخت، اکبر، بشرپور، سجاد، نیمانی، محمد. (۱۳۹۷). تحلیل مسیر سبک فرزندپروری مادران با مولفه‌های تیپ شخصیتی (A.B.C.D) و جهت‌گیری مذهبی آن‌ها. دو فصلنامه علمی پژوهشی روان‌شناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار)، دوره ۱۶، شماره ۱، صص ۱۱۹-۱۳۰.
- محمودی، حمید. (۱۳۹۵). بررسی رابطه خلق و خوی و ویژگی‌های شخصیتی حسابرس با نوع گزارش حسابرس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- ملکیان، اسفندیار، عبدی‌پور، فرازنده. (۱۳۹۳). رابطه بین تغییر موسسه حسابداری و گزارشگری سودهای محافظه‌کارانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. کتالعات تجربی حسابداری مالی، سال یازدهم، شماره ۴۱، صص ۱۵۷-۱۷۳.
- نادری، سپیده، بنی‌طالبی دهکردی، بهاره، غضنفری، احمد. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر تیپ‌های شخصیتی A, B, C و D حسابرسان بر محتوای گزارش حسابرسی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال پنجم، شماره ۲۰، صص ۷۱-۸۶.
- ناصری، احمد، آژمنه، رامین، زارعی، حمید. (۱۳۹۵). پیش‌بینی اظهارنظر حسابرس: ارائه مدلی بر اساس متغیرهای مالی و غیرمالی در بورس اوراق بهادار تهران. همایش ملی حسابرسی و نظارت مالی ایران، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دانشگاه فردوسی مشهد.
- Abidin, S., & Ahmad-Zaluki, N. A. 2012. Auditor industry specialism and reporting timeliness. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65, 873-878.
- Ashton, M. C. 1998. Personality and job performance: the importance of narrow traits. *Journal of Organizational Behavior*, 19 (3): 289-303.
- Beach, L. R., & Mitchell, T. R. (1987). Image theory: Principles, goals, and plans in decision making. *Acta Psychologica*, 66: 201-220.
- Bhattacharjee, S., and K. Moreno. 2013. The Role of Auditors' Emotions and Moods on Audit Judgment: A Research Summary.
- Chadwick, B. A., Bahr, H. M., & Albrecht, S. L. (1984). *Social science research methods*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs.

- Finucane, M. L., A. Alhakami, P. Slovic, and S. M. Johnson. 2000. The affect heuristic in judgments of risks and benefits. *Journal of Behavioral Decision Making*, 13: 1–17.
- Friedman, M., & Rosenman, R. H. 1974. *Type A behavior and your heart*. 1th Ed. New York: Knopf.
- Gois, A. D., Franko De Lima, G. A. S., & Mendes De Luca, M. M. 2018. Everyday sadism and auditor's judgment. *International Conference in Accounting*, sao Paulo.
- Ivancevich, J. M. & Matteson, M. T. 2002. *Organizational behavior and management*. 6th Ed. New York: McGraw Hill.
- Jaffar, N., Salleh, A., Mohd Iskandar, T & Haron, H. 2006. A conceptual discussion on the external auditor's personality and detection of fraud. *European Journal of Social Sciences*, 4 (1):66-76.
- Kent, P., Munro, L., & Gambling, T. 2006. Psychological characteristics contributing to expertise in audit judgment. *International Journal of Auditing*. (10): 125-141.
- Keren, G. 1996. Perspectives of behavioral decision making: some critical notes. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 65, 169–178.
- Kida, T., & Smith, J. 1995. The encoding and retrieval of numerical data for decision making in accounting contexts: model development. *Accounting, Organizations and Society*, 20, 585–610.
- Mellers, B. A. 2000. Choice and the relative pleasure of consequences. *Psychological Bulletin*, 126, 910–924.
- Molina, G. S., & Pérez, M. S. M. 2002. Audit professional judgements: The Auditor's Individual Differences. *Revista de Contabilidad-Spanish Accounting Review*, 5 (10): 179-203.
- Peters, E., Vastfjall, D., Garling, T., & Slovic, P. 2006. Affect and decision making: A “hot” topic. *Journal of Behavioral Decision Making*, 19: 79–85.
- Utami, I., Nahartyo, E. 2013. The effect of type A personality on auditor burnout: Evidence from Indonesia. *Journal of Accounting & Taxation*, 5 (2): 89-102.
- Utari, A. R. 2017. Could auditor's personal characteristics reduce audit quality? A survey of government auditors in Eastern Indonesia. *European Journal of Business and Management*, 9 (14): ISSN 2222-1905 (Paper) ISSN 2222-2839 (Online)
- Zajonc, R. B. 1980. Feeling and thinking: preferences need no inferences!, *American Psychologist*, 35 : 151-175.